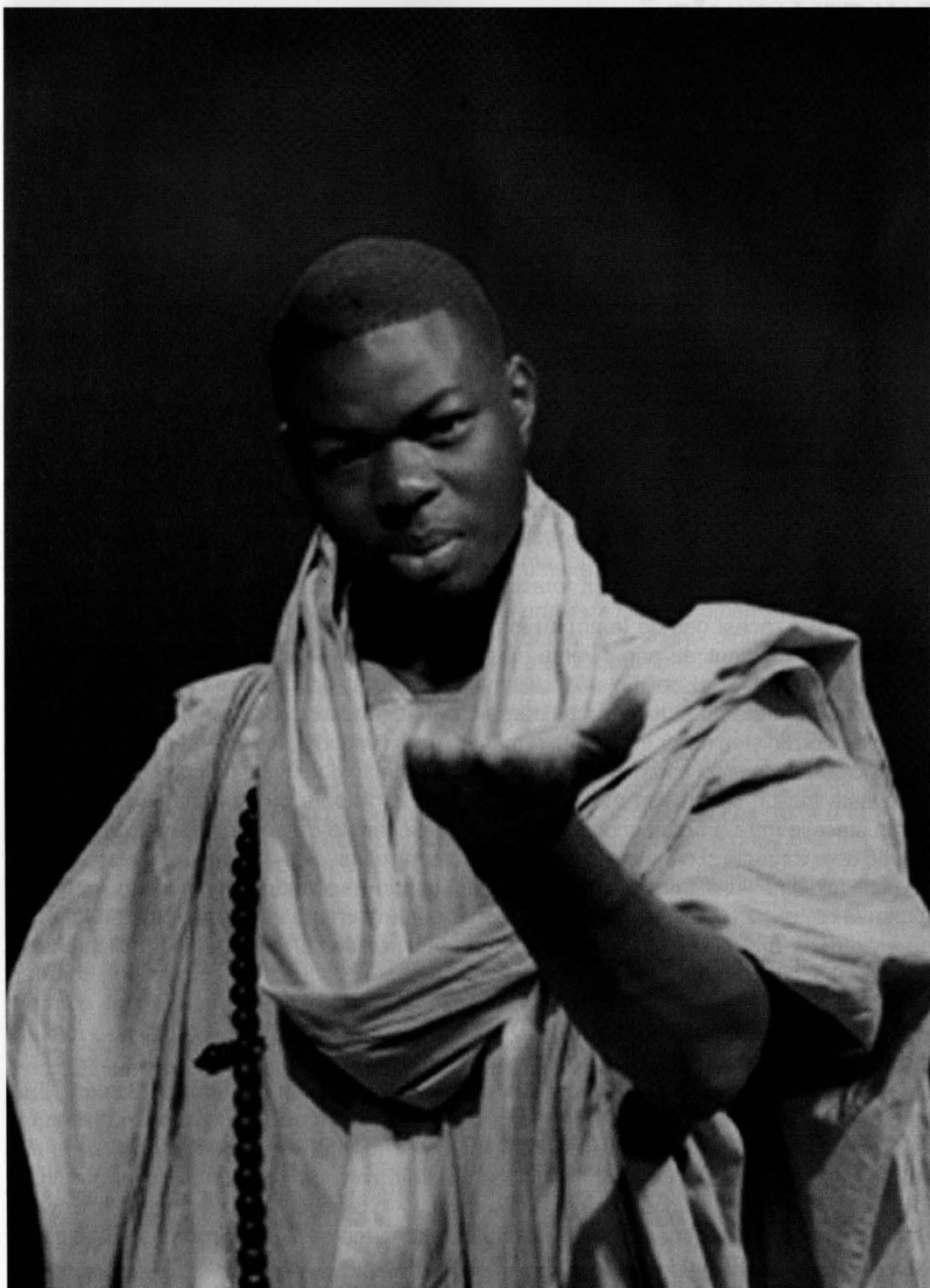

Măsura ca o adiere de vânt

Trăim într-un veac al suprastimulării. Buzunarele, liberul arbitru, simțurile omului contemporan sunt „gâdilate” într-un asemenea hal, încât el se transformă în victima perpetuă a lipsei de măsură care-i bate în ochi, zi și noapte, precum un bec orbitor, pe care nimeni și nimic nu-l poate stinge vreodată. Prea mult zgomot, prea mult praf, prea mulți oameni, prea multe fuste roșii (oare pe care să mi-o cumpăr?), prea multe cărți/spectacole de teatru (o să apuc vreodată să le citesc/ văd pe toate?), prea mulți aditivi în mâncare, prea mult plastic, prea multe reclame care încearcă să te convingă de ceva, prea multe culori, prea mult consumerism, prea multă mass-media, politică, depravare etc., etc., etc. Rezultatul: nu am destui bani, nu am timp, energie să le cuprind, să le resping, să le fac față la toate. Unde să mă refugiez? Omul, săracul, obosește și clachează. Încetează să fie activ în propria viață, să-și folosească resursele avute la dispoziție. Devine pasiv, spectator al surplusului care-l copleșește. Din creator, ajunge îngurgitator. Știați că, în Marea Britanie, 24% dintre copiii sub patru ani trăiesc cu un televizor în camera în care dorm? Imaginația și pofta de joacă (citește „de activitate”) sunt drenate din cotloanele creierului uman de la o vârstă atât de mică! Așadar, ce fac unii? Aleg minimalismul. Se dezintoxică. Elimină tot: televizor, garderobă complicată, supermarketuri, carne-lapte-ouă, orașe, mașini, vecini și se mută în natură (uneori tare sălbatică), călătoresc cu bicicleta sau pe jos, își cultivă hrana (majoritar vegetarian-vegană) în propria grădină și își educă odraslele acasă. Copiii lor, că veni vorba, nu se amuză cu obiecte în miniatură ale lucrurilor maturilor (adică minitelefoane, miniaspiratoare, minioameni, minimașini, strident colorate și fabricate din PVC). Își trec timpul născocind tot ce le trece prin cap din bucăți de material, crenguțe, bețișoare, cuburi de lemn, pânză. Nu privesc povești întâmplându-se în fața lor, ci inventează istorii ei înșiși. Jucăriile lor sunt un fel de recuzită fără forme și culori clare, sunt instrumente gata să fie puse în funcție, nu produse cu scop clar, mură-n gură, știți cum sunt unele vase de bucătărie pe care scrie ce trebuie să pui în ele, „Zahăr”, „Făină”, „Orez”. Aici ajungem, în sfârșit, la Brook.

Criticii englezi s-au cam plictisit de Peter Brook. Pur și simplu, îl consideră desuet, sclerosat (doar are 85 de ani), ori blocat în neinteresant. Cel mai recent spectacol care a venit la Londra, **11 or 12 (11 sau 12)**, dramatizare de Brook și Marie-Hélène Estienne după Amadou Hampaté Bâ, *made in Bouffes du Nord* (bineînțeles), dar jucat în engleză, a primit același tratament. E drept, Marele Regizor se încapățânează să ne comunice același lucru, iară și iară. „De ce-ți trebuie un pahar colorat și înecat în decorațiuni, când apa e mai limpede într-un pahar transparent?”, a spus el la o întâlnire cu publicul acum câțiva ani. Nu mai contează (vorba vine) despre ce băsește textul, mesajul e neschimbat: la o parte cu decorul care reproduce viața reală, la o parte cu minciunited publicului, rostind replicile cu spatele la el, ca într-o cutie etanșă; actorii, europeni și africani, în picioarele goale și îmbrăcați neutru, i se uită spectatorului în ochi și îi povestesc, cu de-amănuntul ce și cum se petrece. Scena e acoperită cu o pânză portocalie (culoare pe care am mai văzut-o și în *Costumul* lui Brook, în 2002), iar pe scândurile care se ițesc împrejurul pânzei se lăfăie un strat subțire de nisip. Vreo trei butuci stilizați, pe rotițe, sunt pe post de scaune, copaci și

reprovații, autentic și o binecuvântare. Tunji LUCAS Fundația Culturală „Mihail G. Eminescu” Iași

altele. Într-un colț al scenei, în față, un muzicant japonez, Toshi Tsuchitori, înconjurat de instrumente tradiționale, acompaniază faptele, uneori și cu glasul, cu atâta măiestrie încât devine un (foarte discret) spectacol în sine.

Zic, vorba vine că povestea nu contează. Și aici, Sir Peter ne servește cam tot în ce crede el de mulți ani: un melanj inegal de politic, social, religios și general-uman. De data asta, într-un Mali interbelic, ocupat de francezi, în timpul unei slujbe musulmane, congregația spune o rugăciune de 12 ori în loc de 11, dintr-o greșeală a preotului, nevinovată, apolitică, involuntară și care trece neobservată la început. De aici, se crează o diviziune, care capătă în timp dimensiuni uriașe; treptat, se formează două grupuri, unul care rostește rugăciunile de 11 ori, altul care le spune de 12 ori. Francezii preferă gruparea celor 12 rugăciuni, mai puternică, și îi socotesc pe ceilalți prea slabi, recalitrânți. În acest peisaj conflictual, viețuiesc doi lideri religioși ca și preotul care greșise odinioară: unul dintre ei este Tierno Bokar (personajul principal al cărții lui Hampaté Bâ, *Viața și învățătura lui Tierno Bokar: înțeleptul din Bandiagara*, care stă la baza piesei), celălalt – Chérif Hamallah, jucați de doi actori palestinieni. Ambii, fiecare adept inițial al celuilalt grup, găsesc că toleranța e cheia și nu îndărătnicia, lupta mândioasă pentru o idee ne semnificativă. Prietenia dintre ei se bazează tocmai pe aceste valori care le provoacă persecuția, dar le aduc și adepți fideli. Întâlnirile dintre ei, și cu discipolii, sunt punctate de pilde pe jumătate hazlii, pe jumătate lăsând de gândit. De exemplu, niște fluturi sunt fascinați de o flacăra anume. Nu o pot atinge, e prea fierbinte. Unul se aventurează și moare. „A înțeles. Dar el singur știe ce!”, spune șeful fluturilor.

Așa este, acest gen de teatru nu mai este neapărat *trendy*, dar Brook nu asta vrea. Șocarea sau înghiontirea prin diverse mijloace a publicului nu pare a face parte din scopurile lui principale. Noi, cei din sală, cu simțurile încordate la maximum de lumea dementă în care trăim, unde nu ai timp sau tihnă să-ți aduni gândurile (Cioran spune, de altfel, că fără televizor, liniștea ne-ar înnebuni), rămânem ușor descumpăniți. Ioc multimedia teatrală, *captatio benevolentiae*, sau mai știu eu ce trucuri – rămân doar niște personaje care rostesc o poveste într-un spațiu vag monoton. Se spală pe picioare cu apă imaginară, preface o cârpă stacojie într-un ecran scund, ținut de ambele capete de doi actori în șezut, cărora li se văd doar torsurile și capetele. Al, e o barcă, se mișcă pe niște valuri, și ele văzute numai de ochii minții noastre. Lumina blândă, galbenă, a „lunii” se potopește din tavan, iar cei doi încep să cânte cu voce scăzută, simplu, penetrant, într-o limbă africană. Altădată, de fapt de vreo două ori, actorii bărbați se transformă în personaje feminine prin aplicatul unui batic, sau schimbarea vocii și a mimicii. Plicticos, oare? Sigur, ritmul curge lent, cam tarkovskian, dar, când bunica evoca ilene cosânzene și feți-frumoși la gura sobei, cum o fi fost? Producția nu te face să râzi excesiv și nici nu-ți provoacă hohote de plâns. O măsură răcoroasă transpare, însă, de la cap la coadă.

Cred că Peter Brook este în continuare un exemplu de urmat și urmărit. Ce ne trebuie să ne aglomerăm mintea și inima? Hai mai bine să luăm o gură de aer proaspăt.

În iunie 2010, Brook va avea, la Bouffes du Nord, premiera cu *Warum, Warum (De ce, de ce)*, unde Miriam Goldschmidt joacă o actriță care pune întrebări despre teatru și rolul său, folosind texte ale unor regizori ai secolului XX, precum Artaud, Meyerhold, Edward Gordon Craig și Shakespeare. A nu se uita că, începând cu 2008, Brook este în curs de predare a Teatrului Bouffes du Nord lui Olivier Mantei and Olivier Poubelle, care vor face din împletirea muzicii cu teatrul un și mai pregnant aspect al identității viitoare a instituției. Așadar, fiți pe recepție.